

بررسی روابط متقابل حس خلاقیت، ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی فارغ‌التحصیلان رشته آموزش زبان و غیر آموزش زبان

اکرم فراوانی*^{id}: استادیار گروه زبان انگلیسی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

چکیده

زمینه و هدف: زبان رسمی بین‌المللی، زبان انگلیسی است که وسیله ارتباطی میان ملت‌های مختلف برای تحقق اهداف ارتباطی و آکادمیک است و مهم‌ترین نقش آن ایجاد ارتباط میان مردم است؛ پیشرفت دانش آموزان در یادگیری زبان انگلیسی به‌طور مستقیمی به کیفیت و تخصص معلم‌ها وابسته است. عوامل مختلفی از جمله خلاقیت و ذهن آگاهی می‌تواند بر صلاحیت آموزشی معلمان تأثیر بگذارد؛ از این‌رو، هدف پژوهش در این مطالعه بررسی رابطه متقابل حس خلاقیت و ذهن آگاهی با صلاحیت آموزشی بین فارغ‌التحصیلان TEFL و غیر TEFL بود. **روش پژوهش:** پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود و بدین منظور ۳۱۸ معلم به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده و با روش کاغذی و آنلاین داده‌ها با استفاده از پرسشنامه آموزش مهارت خلاقیت رایان (۲۰۱۴) و پرسشنامه ذهن آگاهی پنج‌وجهی بائر و همکاران (۲۰۰۴) جمع‌آوری شد؛ داده‌های با استفاده از ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون ساده تحلیل شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد بین خلاقیت و صلاحیت آموزشی در گروه TEFL و غیر TEFL رابطه معنی‌داری دارد ($P=0/05$)؛ همچنین بین احساس ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی در گروه TEFL رابطه معناداری مثبت وجود دارد ($P=0/01$)؛ ولی در گروه غیر TEFL تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($P>0/05$). در ادامه نتایج نشان داد بین احساس ذهن آگاهی و خلاقیت در گروه TEFL و غیر TEFL رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد ($P=0/01$)؛ همچنین از نظر صلاحیت آموزشی بین دو گروه (معلمان TEFL و غیر TEFL) تفاوت معنی‌داری به دست آمد ($P=0/01$). **نتیجه‌گیری:** با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که سوابق تحصیلی مستقیماً ذهن آگاهی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ این پژوهش می‌تواند به روش‌های مختلف به معلمان TEFL و غیر TEFL کمک کند و دانش معلمان را به‌روزتر کند؛ همچنین باعث می‌شود معلمان تصور کنند که داشتن خلاقیت در تدریس، داشتن ذهن آگاهانه و صلاحیت در امر آموزش می‌تواند به پیشرفت کلاس کمک کند.

کلیدواژه‌ها:

ذهن آگاهی، خلاقیت، آموزش زبان انگلیسی، صلاحیت آموزشی

*نویسنده مسئول

afaravani@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۹

شیوه استناد به این مقاله:

فراوانی، ا. (۱۴۰۰). بررسی روابط متقابل حس خلاقیت، حس ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی فارغ‌التحصیلان رشته آموزش زبان و غیر آموزش زبان فصلنامه سنجش و پژوهش در مشاوره و روانشناسی، ۳(۳) پاییز ۹: ۳۲-۲۳

Interaction of Creativity, Mindfulness, and Educational Competence in TEFL and Non-TEFL Graduates

A. Faravani*^{ORCID}: Assistant Professor of English Language Department, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

Abstract

Background and Aim: The official international language is English, which is a means of communication between different nations to achieve communication and academic goals, and it is mainly involved in creating communication between people. Students' progress in learning English is directly affected by the quality and expertise of teachers. Teachers' educational competence can be affected by various factors, including creativity and mindfulness. Accordingly, this study was conducted to examine the interaction between creativity, mindfulness, educational competence in TEFL and non-TEFL graduates. **Methods:** This was a correlational study for which 318 teachers were selected by simple random sampling. Data were collected using the Ryan (2014) Creativity Skills Training Questionnaire and the Bauer et al. (2004) Five-Facet Mindfulness Questionnaire. Data were analyzed using Pearson correlation coefficients and simple regression. **Results:** The results indicated that there was a significant relationship between creativity and educational competence in TEFL and non-TEFL graduates ($P = 0.05$). Moreover, there was a significant positive relationship between mindfulness and educational competence in the TEFL group ($P = 0.01$). However, there was no significant difference between these factors in the non-TEFL group ($P < 0.05$). The results also suggested that there was a significant positive relationship between mindfulness and creativity in TEFL and non-TEFL groups ($P = 0.01$) and that there was a significant difference between the two groups (TEFL and non-TEFL teachers) in terms of educational competence ($P = 0.01$). **Conclusion:** According to the findings, it can be concluded that educational background directly affects mindfulness. This study can help TEFL and non-TEFL teachers in different ways and update their knowledge. It also makes teachers think that creativity in teaching, mindfulness, and educational competence can help the class progress.

Keywords:

mindfulness, creativity, Teaching English as a Foreign Language (TEFL), educational competence

* Corresponding author
afaravani@yahoo.com

Received: 20.05.2021
Acceptance: 10.07.2021

Cite this article as:

Faravani, A. (2020). Interaction of Creativity, Mindfulness, and Educational Competence in TEFL and Non-TEFL Graduates. *JARCP*, 3(3): 23-32.

This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

مقدمه

زبان رسمی بین‌المللی، زبان انگلیسی است که وسیله ارتباطی میان ملت‌های مختلف برای تحقق اهداف ارتباطی و آکادمیک است و مهم‌ترین نقش آن ایجاد ارتباط میان مردم است (خیرآبادی و علوی مقدم، ۱۳۹۸؛ حسونود، ۱۳۹۶)؛ امروزه زبان انگلیسی بیشترین تأثیر را در فضای تعاملات سیاسی، رسانه‌ای و اقتصادی دنیا دارد. پس از انقلاب اسلامی آموزش زبان انگلیسی تحت تأثیر تحولات نظام آموزشی حاکم، دچار تغییرات محتوایی و شکلی زیادی شد (خیرآبادی و علوی مقدم، ۱۳۹۸). پیشرفت دانش آموزان در یادگیری زبان انگلیسی به‌طور مستقیمی به کیفیت و تخصص معلم‌ها وابسته است؛ اخیراً نیز پیشرفت‌های زیادی در سیستم آموزشی ایجاد شده است که در این راستا معلم‌های زبان انگلیسی نقش مهمی در بهبود کیفیت و سطح آموزشی داشتند و بر همین اساس اهمیت آموزش معلمان در حوزه آموزش زبان انگلیسی برجسته‌تر می‌شود. در این شرایط وظیفه معلمان انتقال دانش و اطلاعات مربوطه به دانش آموزان، افزایش احساس خلاقیت^۱ و تفکر انتقادی و غیره است (کتیال و اورس، ۲۰۰۴؛ فراوانی و عطایی، ۲۰۱۵). آموزش زبان انگلیسی مسئله آسانی نیست و معلمان باید توانایی زیادی در استفاده از روش‌ها و رویکردهای آموزشی داشته باشند. یادگیری زبان انگلیسی برای بسیاری از دانش آموزان و دانشجویان ایرانی مسئله‌ای مشکل و عذاب‌آور است. از دلایل مهم این مشکل که به فراگیرندگان زبان مربوط می‌شود، نداشتن درک درست آن‌ها از ماهیت زبان و زبان‌آموزی و دلیل دیگر، نداشتن حس خلاقیت معلمان در آموزش زبان انگلیسی است (حسونود، ۱۳۹۶).

آذر (۲۰۰۵) و فراوانی و عطایی (۲۰۱۵b) به برخی از خصوصیات مهم برای یک معلم خوب در آموزش زبان انگلیسی اشاره کردند. آن‌ها به این مسئله اعتقاد داشتند که یک معلم خوب باید در تدریس خلاقیت داشته باشد، استعداد و مهارت کافی داشته باشد، تفکر انتقادی را با بازخوردی مثبت در دانش آموزان تقویت کند و همچنین محیط مناسبی را برای یادگیری ایجاد کند. با توجه به این عوامل حس خلاقیت، ذهن آگاهی^۲ و تجربه تدریس را می‌توان به‌عنوان ویژگی‌های یک معلم خوب طبقه‌بندی نمود. عوامل مختلفی

از جمله خلاقیت در تدریس می‌تواند بر صلاحیت آموزشی معلمان تأثیر بگذارد (ژانگ و واتکینز، ۲۰۰۷). یکی از عواملی که با فرآیند یادگیری ارتباط مستقیم دارد مسئله خلاقیت معلمان در آموزش است. خلاقیت به معنای ظرفیت فرد در تولید محصولات جدید یا ایده‌های بنیادی، سازمان‌دهی دوباره، اختراع یا اهداف هنرمندانه که به‌وسیله خبرگان حوزه مربوط پذیرفته می‌شوند می‌باشد. همچنین به معنی به‌کارگیری توانایی‌های ذهنی برای ایجاد یک تفکر یا مفهوم جدید یا هر نوع فرآیندی است که مسئله‌ای را به‌طور مفید و بدیع حل کند (موسوی، ۱۳۹۶). خلاقیت تحت تأثیر دو عامل درونی و بیرونی فرد است: عامل درونی به خصوصیات ژنتیکی فرد برمی‌گردد و مربوط به خصوصیات شخصی فرد است. عامل بیرونی تحت تأثیر شرایط، مکان و ابزار است و به مربوط به عوامل محیطی می‌شود (رحیمی‌مند و عباس‌پور، ۱۳۹۴). پارک^۳ (۲۰۱۱) ادعا کرد که خلاقیت مهارتی است که هنگام مواجهه شدن فرد با چالش و مشکلات ظهور می‌یابد. با توجه به تأثیرپذیری خلاقیت از عوامل محیطی، اکتسابی و فرهنگی بودن فرآیند آموزش و همچنین با بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای مناسب آموزشی می‌توان به پرورش خلاقیت در فراگیران پرداخت؛ زیرا نظام آموزشی است که به توجه به عوامل مؤثر در رشد انسان‌ها باید امکان بروز توانایی‌های بالقوه را برای انسان فراهم کند (رحیمی‌مند و عباس‌پور، ۱۳۹۴). برونو^۴ و همکاران (۲۰۱۲) بیان کردند یکی از مؤلفه‌های صلاحیت آموزشی، مدیریت کلاس می‌باشد. بدین معنی که معلمان باصلاحیت از تکنیک‌های مختلفی برای پیدا کردن راه‌حل مناسب به‌منظور حل مشکلات در هنگام مواجهه با شرایط دشوار در کلاس استفاده می‌کنند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که معلمان خلاق و باصلاحیت آمادگی بیشتری در آموزش زبان انگلیسی دارند و خلاقیت و صلاحیت آموزشی نیز به هم مرتبط هستند.

عامل دیگری که می‌تواند مربوط به صلاحیت آموزشی باشد، ذهن آگاهی است. ذهن آگاهی یک درمان رفتاری موج سوم به شمار می‌رود که سبب افزایش روحیه و خودکارآمدی معلمان می‌شود و به معنی توجه کردن به طریق خاص، معطوف به هدف، در زمان حال و بدون داوری است (رحمانی

1. Creativity
2. mindfulness

3. Park
4. Barnuevo

و محیط یادگیری بود. در مقابل، متغیرهای تسلط، انعطاف پذیری، اصالت و تفسیر نیز ضعیف‌ترین تأثیر را نشان می‌دهند. غنی‌زاده^۷ و همکاران (۲۰۱۹) با استفاده از مدل سازی معادلات ساختاری (SEM)، نقش محوری و مثبت ذهن آگاهی در یادگیری زبان را نشان دادند. خیکماه^۸ (۲۰۱۹) خلاقیت معلمان در طراحی فعالیت‌های یادگیری را مورد بررسی قرار دادند. نتیجه این بررسی نشان داد که طراحی فعالیت معلمان باید جذاب و مطابق با علاقه، سن، سطح مهارت، مواد و در دسترس بودن رسانه باشد تا مهارت‌های تدریسی خود را بهبود ببخشند. رحمانی و همکاران (۱۳۹۸) میزان اثربخشی آموزش ذهن آگاهی بر خودکارآمدی و روحیه معلمان زن شهرستان مشهد را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند آموزش ذهن آگاهی بر خودکارآمدی و روحیه معلمان اثربخش بوده است و پیشنهاد کردند این روش از طریق برگزاری دوره‌ها و کلاس‌های آموزشی به معلمان آموزش داده شود. میرعرب رضی و همکاران (۱۳۹۸) بیان کردند حس خلاقیت نقش تعدیل‌گری را در ارتباط میان دانش مدیریت کلاس و خستگی عاطفی معلمان ندارد. همانطور که قبلاً ذکر شد، معلم نقش اساسی و مهمی در کلاس دارد و می‌تواند به دانش آموزان برای رسیدن به موفقیت‌های بیشتر کمک کند. به نظر می‌رسد مطالعه کامل و جامعی در رابطه با بررسی رابطه بین حس خلاقیت و احساس ذهن آگاهی بین دو گروه معلمان TEFL و غیر TEFL ایرانی وجود ندارد؛ بنابراین، در این پژوهش سعی شده است که روابط موجود میان این عوامل بررسی شود. به طور خلاصه، این مطالعه برای پاسخ به سؤالات اصلی زیر انجام شده است:

۱. آیا بین خلاقیت معلمان TEFL و غیر TEFL ایرانی و صلاحیت آموزشی آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد؟
۲. آیا بین ذهن آگاهی معلمان TEFL و غیر TEFL ایرانی و صلاحیت آموزشی آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد؟
۳. آیا بین ذهن آگاهی معلمان TEFL و غیر TEFL و خلاقیت آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد؟

و همکاران، ۱۳۹۸). بر طبق نظر کابات زین^۱ (۲۰۰۳)، ذهن آگاهی «آگاهی است که با توجه به هدف، در لحظه حاضر و غیر قضاوت آمیز برای آشکار شدن تجربه لحظه‌به‌لحظه پدید می‌آید». بر اساس نظر بائر^۲ و همکاران (۲۰۰۶) مشاهده، توصیف، عمل با آگاهی، عدم قضاوت از تجربه درونی و عدم واکنش به تجربه درونی از مؤلفه‌های ذهن آگاهی به شمار می‌روند. ذهن آگاهی در مقابله با شرایط استرس‌زا می‌تواند کمک‌حال مردم باشد؛ به همین دلیل، توجه به معلمان بسیار اهمیت دارد زیرا عمل تدریس به‌عنوان یک حرفه استرس‌زا شناخته می‌شود (کنگ و همکاران، ۲۰۱۱؛ تایری، ۲۰۱۱؛ بلاک-لرنر و همکاران، ۲۰۱۷)؛ ذهن آگاهی شامل آگاهی، توجه و خودکنترلی^۳ در لحظه کنونی است (بیشاپ و همکاران، ۲۰۰۴).

یک معلم باهوش قادر است در زمان حال تصمیم بگیرد و راهی برای مقابله با مشکلات بیابد، می‌داند چگونه با استفاده تکنیک‌های مختلف کلاس درس را مدیریت کند و در نتیجه، می‌توان نتیجه گرفت که ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی نیز باهم ارتباط دارند (بارانیو و همکاران، ۲۰۱۲)؛ بین ویژگی‌های ذهن آگاهی و خلاقیت همپوشانی وجود دارد. از نظر لانگر^۴ (۲۰۱۴) ویژگی‌های یک فرد باهوش عبارت‌اند از: «خلق طبقه‌بندی‌های جدید، داشتن اطلاعات باز و آگاهی بیش از یک‌چشم انداز». از نظر شیولی^۵ (۲۰۱۱) خلاقیت با تسلط (توانایی برای خلق و ابداع ایده‌های زیاد)، انعطاف‌پذیری (توانایی نگاه کردن به مباحث از زوایای مختلف)، اصالت (توانایی تولید ایده‌های منحصر به فرد یا غیر معمول) و تفصیل و بسط (توانایی اجرا ایده برای تحقق) در ارتباط است؛ بنابراین، به نظر می‌رسد بین خلاقیت و ذهن آگاهی نیز رابطه دوطرفه و متقابلی برقرار است.

آریفانی^۶ و همکاران (۲۰۱۹) تأثیر آموزش ترکیبی حرفه‌ای معلمان بر خلاقیت در آموزش و اثربخشی آموزش از دیدگاه فراگیران را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها حاکی از تأثیر مثبت آموزش ترکیبی حرفه‌ای بر خلاقیت معلمان EFL و اثربخشی تدریس آن‌ها بود. بیشترین اثر نیز در مورد شاخص‌های اثربخشی آموزش و خلاقیت، دانش، موضوع، یادگیری مستقل

6. Arifani
7. Ghanizadeh
8. structural equation modeling
9. Khikmah

1. Kabat-Zinn
2. Baer
3. selfregulation
4. Langer
5. Shively

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است که در این پژوهش از ۳۱۸ معلم و به شیوه نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد که ۱۹۰ معلم فارغ‌التحصیل TEFL و ۱۲۸ معلم فارغ‌التحصیل غیر TEFL در رشته‌های ادبیات، مترجمی و زبان‌شناسی بودند. مشارکت‌کنندگان به‌طور تصادفی از شهرهای مختلف ایران به‌صورت برخط و غیر برخط انتخاب و به‌صورت مداد کاغذی و آنلاین به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ دادند.

ابزار پژوهش

آموزش مهارت خلاقیت: احساس خلاقیت معلمان با استفاده از آموزش خلاقیت ارزیابی شد (رایان، ۱، ۲۰۱۴). معلمان میزان توافق خود را با ۳۰ گویه در مقیاس ۳ امتیازی اعلام کردند. در این پرسشنامه، ۵ به معنای موافق کامل، ۳ به معنای موافق اما نه به‌شدت، ۱ عدم موافق بودن است. این امر کمک می‌کند تا معلمان برای سنجش میزان خلاقیت خود، فرآیند ارزیابی شده خود را طی کنند. نمرات بالاتر سطح بالایی از خلاقیت را نشان می‌دهد. مدت‌زمان پاسخگویی به این پرسشنامه ۲۰ دقیقه بود. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه ذهن آگاهی پنج‌وجهی: پژوهش حاضر با استفاده از پرسشنامه ذهن آگاهی پنج‌وجهی (بائر و همکاران،

۲۰۰۶) به بررسی سطح ذهن آگاهی معلمان پرداخته است. این پرسشنامه ذهنیت معلم را از نظر پنج جنبه بررسی می‌کند: مشاهده، توصیف، عمل کردن با آگاهی، عدم قضاوت از تجربه درونی و عدم واکنش به تجربه درونی. علاوه بر این، این پرسشنامه از ۳۹ گویه تشکیل شده است که در مقیاس ۱ تا ۵ نقطه‌ای از نوع لیکرت رتبه‌بندی می‌شوند. شامل حقیقت یا هرگز، به‌ندرت درست نیست، به‌ندرت درست، گاهی اوقات درست، غالباً صحیح تا اغلب یا همیشه درست است. زمان مشخص شده برای پاسخ به این پرسشنامه ۱۵ دقیقه بود. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۹ به دست آمد.

روش اجرا: پژوهش حاضر از یک روش کمی برای بررسی روابط متقابل بین این متغیرها در قالب طرح همبستگی پرداخته است. برای ارزیابی همبستگی بین متغیرها از همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها

۱۳۶ نفر از مشارکت‌کنندگان دارای مدرک لیسانس، ۱۳۹ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۴۳ نفر دارای مدرک دکتری بودند که همگی در مؤسسات زبان فعالیت داشتند؛ سن معلمان از ۲۰ تا ۴۰ سال متفاوت بود و از این تعداد ۱۱۴ مرد و ۲۰۴ زن وجود داشتند.

جدول ۱. جدول شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

میانگین	انحراف معیار	کشیدگی	چولگی	ضریب تحمل	تورم واریانس	دوربین واتسون
۱۱۶/۳۷	۱۲/۹۴	-۰/۵۵	۰/۷۸	۰/۷۸	۱/۴۵	۱/۷۸
۱۳۱/۲۹	۱۵/۸۵	۰/۶۳	-۰/۰۳	۰/۶۵	۱/۵۱	
۱۲۸/۲۰	۲۱/۲۵	-۰/۴۸	-۰/۹۷	-	-	-

کشیدگی بین $2 \pm$ قرار دارند؛ بنابراین توزیع داده‌های متغیرهای پژوهش طبیعی است. مقدار دوربین واتسون در فاصله مجاز ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد؛ بنابراین مفروضه عدم وجود همبستگی بین خطاها تأیید می‌شود و می‌توان از تحلیل عاملی ساختاری استفاده کرد؛ مقادیر ضریب تحمل و تورم واریانس نیز نشان داد از نبود همپوشی بین متغیرهای

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمره خلاقیت معلمان ۱۱۶/۳۷ با انحراف معیار ۱۲/۹۴، میانگین نمره ذهن آگاهی معلمان ۱۳۱/۲۹ با انحراف معیار ۱۵/۸۵ و میانگین نمره صلاحیت آموزشی معلمان ۱۲۸/۲۰ با انحراف معیار ۲۱/۲۵ می‌باشد. تعداد مشارکت‌کنندگان ۳۱۸ نفر بوده است. همچنین جدول فوق نشان می‌دهد که چولگی و

پیش‌بین دارد. در ادامه جهت ارزیابی فرضیه پژوهشی از جدول ضرایب همبستگی پیرسون بین خلاقیت و صلاحیت آموزشی در هر دو گروه TEFL و غیر TEFL استفاده شد که در جدول ۲ گزارش شده است.

انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه
۱۴/۵۳	۱۳۷/۵۶	۱۹۰	TEFL
۱۲/۷۵	۱۱۸/۸۵	۱۲۸	Non-TEFL

همان‌طور که در جدول فوق آمده است، میانگین نمره گروه TEFL در صلاحیت آموزشی (۱۳۷/۵۶) بالاتر از گروه غیر TEFL (۱۱۸/۸۵) است. نتایج آزمون t مستقل در جدول ۴ گزارش شده است.

	صلاحیت آموزشی	
	TEFL	غیر TEFL
خلاقیت	همبستگی پیرسون	۰/۳۳**
	سطح معناداری	۰/۰۰
ذهن آگاهی	همبستگی پیرسون	۰/۱۱
	سطح معناداری	۰/۱۲

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود بین خلاقیت و صلاحیت آموزشی در گروه TEFL و غیر TEFL رابطه معنی‌داری با به ترتیب ۱۹۰ و ۱۲۸ مشارکت‌کننده وجود دارد ($P < 0.05$). از این‌رو، فرضیه اول برای هر دو TEFL و گروه غیر TEFL رد می‌شود؛ همچنین برای ارزیابی فرضیه دیگر از همبستگی پیرسون استفاده شد. همچنین جدول فوق نشان داد بین احساس ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی در گروه TEFL با ۱۹۰ مشارکت‌کننده رابطه معناداری مثبت وجود دارد ولی در گروه غیر TEFL تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($P > 0.05$)؛ بنابراین فرضیه دوم در گروه TEFL رد و در گروه غیر TEFL تأیید می‌شود.

انحراف معیار از میانگین	میانگین متوسط	سطح معناداری	df	T
۳/۵۶	۱۷/۸۳	۰/۰۰	۳۱۶	۴/۳۵۱

همان‌طور که در جدول ۴ آمده است، از نظر صلاحیت آموزشی بین دو گروه (معلمان TEFL و غیر TEFL) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در ادامه به تحلیل ضرایب همبستگی متغیر ذهن آگاهی و خلاقیت در دو گروه TEFL و غیر TEFL پرداخته شد که نتایج آن در جدول ۵ گزارش شده است.

	خلاقیت	
	TEFL	غیر TEFL
ذهن آگاهی	همبستگی پیرسون	۰/۱۹
	سطح معناداری	۰/۰۳
	تعداد	۱۲۸

۱۳۹۸). رحمانی و همکاران (۱۳۹۸) بیان کردند که از جنبه‌های مثبت ذهن آگاهی افزایش آگاهی نسبت به افکار و تمایلات عملی مثبت است. همچنین آموزش ذهن آگاهی سبب هماهنگ شدن ویژگی‌های روان‌شناختی مثبت و رفتارهای فرد می‌شود و روحیه معلمان را افزایش می‌دهد. ذهن آگاهی با بهبود این توانایی‌ها و ترویج علاقه به فعالیت‌های فردی و اجتماعی می‌تواند در جهت ارتقای عاطفه مثبت و کاهش عاطفه منفی آنان سازنده باشد؛ زیرا عواطف مثبت و منفی ابراز حالات درونی افراد هستند و چون در محیط‌های اجتماعی بیشتر نمایان هستند، بنابراین ایجاد تعادل و تنظیم این هیجانات می‌تواند روابط اجتماعی موجود را بهبود دهند. بر اساس برخی مطالعات، به نظر می‌رسد مؤلفه‌های اساسی ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی نیز مرتبط هستند (بیشاپ و همکاران، ۲۰۰۴؛ بارنیوو و همکاران، ۲۰۱۲)؛ بنابراین، نتایج این سؤال تحقیق با نتایج به‌دست‌آمده از این مطالعات مطابقت دارد. قابل ذکر است، نتایج گزارش‌شده در گروه غیر TEFL به دلیل سوابق تحصیلی معلمان است. می‌توان نتیجه گرفت که معلمان TEFL با ذهن آگاهی بالا از نظر آموزشی واجد صلاحیت هستند.

همچنین دیگر یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین ذهن آگاهی معلمان و خلاقیت در گروه TEFL رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ اما این رابطه در گروه غیر TEFL مثبت و ضعیف است. لیویت (۲۰۱۶)، لانگر (۲۰۱۴) و شیولی (۲۰۱۱) بیان کردند بین ویژگی‌های ذهن آگاهی و خلاقیت همپوشانی وجود دارد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که توسعه به معنای ذهن آگاهی می‌تواند به معلمان کمک کند تا خلاق‌تر باشند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان مدعی شد که یک معلم خوب باید مهارت‌های مختلفی در تدریس برای بهتر انتقال دادن علم خود به دانش‌آموزان داشته باشد که از جمله این مهارت‌ها می‌توان به احساس ذهن آگاهی، خلاقیت و صلاحیت آموزشی اشاره کرد. نتایج نشان داد میانگین نمره گروه TEFL در صلاحیت آموزشی بالاتر از گروه غیر TEFL بود که وجود تفاوت معنی‌دار از نظر صلاحیت آموزشی بین دو گروه TEFL و غیر TEFL را نشان می‌دهد که این امر می‌تواند به این دلیل باشد که معلمان TEFL دوره‌های مختلف تدریس عملی را پشت سر گذاشته و چندین سال در دانشگاه آموزش‌دیده‌اند. در مقابل، معلمان غیر TEFL ممکن است سابقه آموزشی زیادی در تدریس نداشته باشند. در گروه TEFL، هر سه متغیر به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده معنادار

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود بین احساس ذهن آگاهی و خلاقیت در گروه TEFL و غیر TEFL با ۱۹۰ و ۱۲۸ مشارکت‌کننده رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد. از این رو، فرضیه چهارم برای گروه TEFL و غیر TEFL رد می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف یافتن روابط متقابل بین صلاحیت آموزشی، احساس ذهن آگاهی و خلاقیت بین معلمان TEFL و غیر TEFL انجام شد؛ بر اساس نتایج مطالعه، بین تمام متغیرها فقط در گروه TEFL رابطه معنی‌داری وجود دارد. یافته‌ها نشان داد که بین خلاقیت و صلاحیت آموزشی در هر دو گروه TEFL و غیر TEFL رابطه معناداری وجود دارد. این فرضیه در هر دو گروه رد شد. معلمان TEFL با تلفیق یادگیری آنلاین و حضوری، می‌توانند دانش آموزان را با ترکیبی از تعامل آنلاین و چهره به چهره، فرآیند یادگیری را ارتقاء دهند؛ بنابراین، آگاهی از یادگیری فردی بسیار مهم است (آریفانی و همکاران، ۲۰۱۹). آریفانی و همکاران (۲۰۱۹) بیان کردند بین خلاقیت در تدریس و اثربخشی ایجادشده در بین معلمان TEFL که در برنامه آموزشی یک‌ساله ترکیبی شرکت کرده‌اند، رابطه مثبت وجود دارد. دوی (۲۰۱۹) بیان کرد خلاقیت در آموزش از طریق استفاده از فیلم‌ها، انیمیشن و سایر منابع چندرسانه‌ای صلاحیت آموزشی معلم را بالاتر می‌برد و باعث یادگیری بهتر دانش‌آموزان خواهد شد. برخی از مطالعات دیگر نیز نشان داده‌اند که مؤلفه‌های اساسی خلاقیت و صلاحیت آموزشی باهم مرتبط هستند (پارک، ۲۰۱۱؛ بارنیوو و همکاران، ۲۰۱۲)؛ نتایج تحقیق حاضر مطابق با مطالعات ذکرشده است؛ بنابراین، به نظر می‌رسد سطح خلاقیت معلمان می‌تواند صلاحیت آموزشی معلمان را افزایش دهد.

با توجه به یافته‌های به‌دست آمده، بین احساس ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی در گروه TEFL رابطه معنی‌داری وجود دارد و در مقابل در گروه غیر TEFL رابطه معنی‌داری وجود نداشت. فرضیه صفر برای گروه غیر TEFL تأیید شد و برای گروه TEFL رد شد. آموزش ذهن آگاهی بر روحیه معلمان زن تأثیر مثبتی دارد و باعث افزایش روحیه آنان می‌شود. همچنین ذهن آگاهی باعث بهبود کیفیت زندگی خواهد شد و افراد را آماده می‌کند تا به‌صورت منطقی و مثبت با استرس‌ها و مشکلات زندگی مقابله کنند (رحمانی و همکاران،

نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر پیامدهایی را برای زبان آموزان در پی دارد. اعتقاد بر این است که پیشرفت معلمان می‌تواند باعث بهبود دانش آموزان شود؛ بنابراین اگر معلمان آموزش ببینند، کلاس درسی برای دانش آموزان ثمربخش‌تر و غنی‌تر خواهد شد. همچنین معلمان خلاق ممکن است انواع چالش‌ها و فرصت‌ها را در اختیار دانشجویان قرار دهند. اگر معلمان صلاحیت آموزشی کافی داشته باشند، فرآیند یادگیری زبان ممکن است برای دانش آموزان آسان‌تر باشد؛ زیرا معلمان واجد صلاحیت برای انتقال اطلاعات خود به دانش آموزان از تکنیک‌های مختلفی استفاده می‌کنند. مطالعه حاضر پیامدهای عملی مختلفی برای مدیران و سرپرستان مؤسسات زبان‌آموزی دارد. از آنجاکه در این پژوهش تفاوت بین TEFL و معلمان غیر TEFL به‌وضوح مورد بحث قرار گرفت، ثابت شد که معلمان TEFL با استفاده از خلاقیت، ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی می‌توانند عملکرد بهتری در کلاس درس داشته باشند؛ بنابراین، زمینه تحصیلی معلمان نیز در کنار سایر معیارها باید به‌عنوان معیار اساسی در انتخاب و استخدام معلمان TEFL در نظر گرفته شود. این پژوهش ممکن است اهمیت خلاقیت معلمان در کلاس را شناسایی و برجسته کند؛ بنابراین، ممکن است طراحان برنامه درسی را ترغیب کند که کتاب‌ها را به شکلی طراحی کنند که برخی از معلمان فرصت خلاقیت و ایجاد موقعیت‌های چالش‌برانگیز را برای دانش آموزان فراهم کنند.

موازین اخلاقی

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. همچنین زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش در هر زمان و ارائه اطلاعات فردی مختار بودند. به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه می‌ماند و این امر نیز کاملاً رعایت شد.

سپاسگزاری

از همکاری تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

مهارت شغلی معلم اثبات شدند. این نتایج نشان می‌دهد که خلاقیت و ذهن آگاهی دانش را به مفهوم صلاحیت آموزشی اضافه می‌کنند. این بدین معناست معلمان که خلاق و متفکر هستند می‌توانند کلاس درس را بهتر اداره کنند و نحوه آموزش بهتری داشته باشند. در گروه غیر TEFL نیز در بین سه متغیر مستقل، تنها متغیر خلاقیت، صلاحیت آموزشی را مثبت و ضعیف پیش‌بینی کرد. باین‌حال، مشخص شد که در گروه غیر TEFL، ذهن آگاهی پیش‌بینی درستی از صلاحیت آموزشی نداشت؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سوابق تحصیلی مستقیماً ذهن آگاهی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. معلمان که فارغ‌التحصیل TEFL نیستند، بدون آموزش هستند و در نتیجه از مهارت آموزشی کمتری برخوردار هستند. در گروه TEFL، خلاقیت با ذهن آگاهی همبستگی مثبت و معناداری داشت. در مقابل، در گروه غیر TEFL ارتباط بین این دو متغیر ضعیف و مثبت معنی‌دار بود. می‌توان این‌گونه استنباط کرد که معلمان خلاق نیز آموزش‌دیده هستند. در نهایت می‌توان نتیجه گرفت که در گروه TEFL با افزایش سطح خلاقیت، ذهن آگاهی و صلاحیت آموزشی معلمان افزایش می‌یابد.

این تحقیق می‌تواند به روش‌های مختلف به معلمان TEFL و غیر TEFL کمک کند و دانش معلمان را به‌روزتر کند. همچنین باعث می‌شود معلمان تصور کنند که داشتن خلاقیت در تدریس، داشتن ذهن آگاهی و صلاحیت در امر آموزش می‌تواند به پیشرفت کلاس کمک کند. در مرحله اول این پژوهش به معلمان کمک می‌کند تا اهمیت خلاقیت را نشان دهد و با ارائه چالش‌ها و فرصت‌های جدید برای دانش آموزان، کلاس کسل‌کننده نداشته باشند. ثانیاً، این مطالعه ممکن است معلمان را به خواندن ذهن آگاهی و یافتن راه-حل‌هایی برای تمرین آن ترغیب کند؛ خود این امر به آن‌ها در غلبه بر استرس در کلاس درسی کمک می‌کند و باعث می‌شود این استرس را به دانش آموزان منتقل نکنند. ثالثاً، این پژوهش اهمیت مهارت شغلی در آموزش را روشن می‌کند؛ زیرا این امر باعث می‌شود تا معلمان با یادگیری و استفاده از راهکارها و تکنیک‌های مختلف آموزشی کلاس را به‌راحتی مدیریت کنند. علاوه بر همه عوامل فوق، نتیجه این تحقیق می‌تواند برای معلمان غیر TEFL مفید باشد و آنان را برای شرکت در دوره‌های بیشتر TTC و آموزش در کلاس تشویق کند.

منابع

- Bishop, S. R. Lau, M. Shapiro, S. Carlson, L. Anderson, N. D. Carmody, J. & Devins, G. (2004). Mindfulness: A proposed operational definition. *Clinical psychology: Science and practice*, 11(3), 230-241.
- Block-Lerner, J. Adair, C. Plumb, J. C. Rhatigan, D. L. & Orsillo, S. M. (2007). The Case for Mindfulness-based Approaches in the Cultivation of empathy: Does nonjudgmental, present- moment awareness increase capacity for perspective-taking and empathic concern? *Journal of Marital and Family Therapy*, 33(4), 561-516.
- Dewi, N. (2019). Cognition, Conscience, and Creativity: Multimedia-Based Literature Teaching for Pre-Service Teachers in Indonesia. *3L: Language, Linguistics, Literature®*, 25(2).
- Faravani, A. & Atai, M. R. (2015a). Multiple Intelligences, Dialogic-Based Portfolio Assessment, and the Enhancement of Higher Order Thinking. *Journal of Teaching Language Skills*, 33(4), 19-44.
- Faravani, A. & Atai, M. R. (2015b). Portfolio assessment and the enhancement of higher order thinking through multiple intelligence and dialogic feedback. *Issues in Language Teaching*, 4(1), 25-1.
- Ghanizadeh, A. Makiabadi, H. & Abdi Navokhi, S. (2019). Relating EFL university students' mindfulness and resilience to self-fulfilment and motivation in learning. *Issues in Educational Research*, 29(3), 695-714.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based interventions in context: past, present, and future. *Clinical psychology: Science and practice*, 10(2), 144-156.
- Katyal, K. R. & Evers, C. W. (2004). Teacher leadership and autonomous student learning: Adjusting to the new realities. *International Journal of Educational Research*, 41(4-5), 367-382.
- Keng, S. L. Smoski, J. M. & Robins, C. L. (2011). Effects of mindfulness on psychological health: A review of empirical studies. *Clinical Psychology Review*, 31, 1041-1056.
- Khikmah, L. (2019). Teachers creativity in designing learning activities: sustaining student's motivation. English review: *Journal of English Education*, 7(2).
- Langer, E. J. (1989). Mindfulness. Da Capo Lifelong Books.
- Leavitt, M. (2016). Untangling the relationship between creativity and mindfulness: one teacher's experience of the meditation inherent in her creative process. MSc thesis, The University of New Brunswick.
- حسنوند، ز. (۱۳۹۶). بررسی چالش‌های آموزش زبان انگلیسی از دیدگاه دبیران زبان انگلیسی دوره متوسطه اول. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش برنامه‌ریزی آموزشی. دانشگاه مازندران.
- خیرآبادی، ر.، و علوی مقدم، ب. (۱۳۹۸). فرصت‌ها و چالش‌های فراروی آموزش زبان انگلیسی در نظام آموزش رسمی ایران. پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی. (۱)۹: ۵۳-۷۰.
- رحمانی، م.، کرامتی، م.، و علیزاده موسوی، ا. (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی آموزش ذهن آگاهی بر خودکارآمدی و روحیه معلمان زن شهرستان مشهد. روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی. (۲)۳۶: ۱۶۵-۱۷۶.
- رحیمی‌مند، م.، و عباس‌پور، ع. (۱۳۹۴). تأثیر شیوه‌های جدید آموزش بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان. فصلنامه علمی، پژوهشی ابتکار و خلاقیت در علوم انسان. (۴)۴: ۱۱۹-۱۴۲.
- موسوی، ف. (۱۳۹۶). رابطه بین حمایت مدیر از نوآوری و خلاقیت معلمان ابتدایی شهر یزد با واسطه‌ی خودکارآمدی تدریس و احساس انرژی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی. دانشگاه یزد.
- میرعرب رضی، ر.، عزیزی شمامی، م.، و گرایلی، ف. (۱۳۹۸). بررسی رابطه دانش مدیریت کلاس درس و خستگی عاطفی با نقش تعدیل‌گری خلاقیت. فصلنامه علمی تدریس پژوهی. (۱)۳: ۱۵۷-۱۴۱.
- Arifani, Y. Khaja, F. N. M. Suryanti, S. & Wardhono, A. (2019). The Influence of Blended In-service Teacher Professional Training on EFL Teacher Creativity and Teaching Effectiveness. *3L: Southeast Asian Journal of English Language Studies*, 25(3).
- Azer, S. A. (2005). The qualities of a good teacher: how can they be acquired and sustained? *Journal of the Royal Society of Medicine*, 98(2), 67-69.
- Baer, R. A. Smith, G. T. Hopkins, J. Krietemeyer, J. & Toney, L. (2006). Using self-report assessment methods to explore facets of mindfulness. *Assessment*, 13(1), 27-45.
- Barnuevo R. J, Hasegawa K. Band Hugo, E. (2012) Instructional Competencies of the Teaching Force: Its Relationship to Students' Academic Performance. Retrieved 2020 from <https://www.studymode.com/essays/Instructional-Competencies-Of-The-Teaching-Force-1335038.html>.

- Shively, C. H. (2011). Grow Creativity! *Learning & Leading with Technology*, 38(7), 10-15.
- Tercanlioglu, L. (2008). A qualitative investigation of preservice English as a foreign language (EFL) teacher opinions. *The Qualitative Report*, 13(1), 137-150.
- Tirri, K. (2011). Holistic school pedagogy and values: Finnish teachers' and students' perspectives. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 159-165.
- Zhang, O. & Watkins, D. (2007). Conceptions of a good tertiary EFL teacher in China. *TESOL Quarterly*, 41, 781-790.
- P'Rayan, A. (2014). Assessing English Language Teacher's Creativity Quotient. *The New Indian Express*. Retrieved from <http://www.hltmag.co.uk/feb14/mart06.htm>.
- Park, J. (2011). Scientific creativity in science education. *Journal of Baltic Science Education*, 10(3), 144-145.
- Rice, J. K. (2010). The Impact of Teacher Experience: Examining the Evidence and Policy Implications. Brief No. 11. National center for analysis of longitudinal data in education research.